

לבדה. וכמו כן חטאת נזיר מחטאת חלב לא נמרה, שכן יתכן
 שדווקא חטאת חלב החמורה ובהא לכפר על דבר שחייבים על זדונו
 פרת צריכה להקרב לשמה, ולא חטאת נזיר. מתרצת הגמרא: אלא
 אמר רבא, פסול שלא לשמה בחטאת איתא מחטאת מצורע,
 דכתיב בה (ויקרא י"ט) 'ועשה כהן את החטאת', ומכאן שצריך שיהיה
 כל עשיותיו לשם חטאת. ומאחר שכבר נאמר דין לשמה למצוה
 בחטאת חלב, בהכרח ששנה הכתוב דין זה במצורע כדי לעכב.
 שואלת הגמרא: ואשכחן בחטאת מצורע ששנוי קדש מעכב, אך
 שנוי בעלים מנליה – מנין לנו שהוא מעכב בכל העבודות. משיבה
 הגמרא: אמר רבא בחטאת מצורע (שם), 'וכפר על המטרה' וכו',
 ומכאן שצריך לחשוב לשם כפרה על המטרה הה, ולא לשם כפרה
 על המטרה הבריו שאינו בעל החטאת.
 הגמרא מקשה על תירוץ רבא: ואפתי מי ליפא מהרדי – וכי אפשר
 ללמוד חטאת אחת מחבירתה, הרי חטאת חלב מחטאת מצורע לא
 ילפא, שכן יש עמה ו-עם חטאת מצורע דמים אחרים. וכן חטאת
 מצורע מחטאת חלב לא נמרה, שכן חטאת חלב באה לכפר על
 שגגת פרת. ומאחר שנצרך הכתוב להשמיענו דין לשמה בכל אחת
 מהן למצוה, הוב אינן להוכיח ממה שנכתב דין זה בשתיקה שהוא
 מעכב. מנסה הגמרא ליישב את תירוץ רבא: מהרדי לא איתא, תיתי
 קדא מתרתי – הרי נאמר דין לשמה בשל חטאת, חטאת חלב
 חטאת נזיר וחטאת מצורע, ואף שאי אפשר ללמוד חטאת אחת
 מחברתה, מכל מקום יש ללמוד אחת מהן מהשנים האחרות, ונמצא
 שדין לשמה שנאמר באחת החטאות מיותר, ובה ללמד שהוא מעכב.
 דוחה הגמרא תירוץ זה: פהי – (באיזון) מהחטאות לא ליכתוב דין
 לשמה למצוה. הרי אם תאמר [דלא ליכתוב] רחמנא בחטאת חלב
 ותיתי מהנה – וילמד במה מצינו מחטאת נזיר וחטאת מצורע, הלא
 יש לפרוק, מה להנה – (לחטאת נזיר וחטאת מצורע) שכן יש עמהם
 דמים של קרבנות אחרים. ואם תאמר דלא ליכתוב רחמנא דין
 לשמה בחטאת נזיר, ותיתי מהנה – וילמד במה מצינו מחטאת חלב
 וחטאת מצורע, הרי יש לפרוק, מה להנה שיש בהן חומרא. אלא
 להן שאלה – שאי אפשר להפיק את חובן על ידי שאלה אצל חכם,
 מה שאין כן בחטאת נזיר שחובה יכול להפקע על ידי שישאל הנזיר
 על נזירותו אצל חכם ויפקיענה למפרע, ושמו משום קולתה זו אף
 אינה צריכה להיקרב לשמה. ואם תאמר דלא ליכתוב רחמנא דין
 שינוי קודש בחטאת מצורע, ותיתי מהנה – (מחטאת חלב וחטאת
 נזיר), הלא יש לפרוק, מה להנה שכן אין הם פאין גדלות ממין אחר,
 אלא חטאתם באה מנקבת צאן בין בעשיר ובין בעני, מה שאין כן
 בחטאת מצורע, שבעשיר היא באה מן הצאן ובעני היא באה מתורים
 או מבני יונה, ויתכן שמשום קולתה אינה צריכה להיקרב לשמה.
 מסיקה הגמרא ממקור פסול שינוי קודש שינוי בעלים בחטאת: אלא
 אמר רבא (ויקרא י"ז), 'זאת התורה לעולה ולמנחה וגו' ולחטאת
 ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים, הקדש בין שנוי בעלים בעיני
 החטאת לשלמים, מה לשלמים בין שנוי קדש בין שנוי בעלים בעיני
 לשמן למצוה, אף חטאת בין שנוי קדש בין שנוי בעלים בעיני
 לשמן למצוה. הילכך למדנו דין לשמה בחטאת למצוה משלמים,
 וכל הנה קראי – וכל הכתובים שנאמרו בחטאת חלב וחטאת נזיר
 וחטאת מצורע בשינוי קודש ובשינוי בעלים אינם נצרכים למצוה,
 אלא בהכרח באו לעכב.
 מלבד החטאות שהזכור לעיל, חטאת חלב, חטאת נזיר, וחטאת
 מצורע, מצינו עוד כמה מיני חטאות, ואלו הן. א. חטאת הבאה על
 חטא עבודה זרה בשוגג. ב. חטאת שבועת העדות, שאם אדם משיבע
 את חברו שאינו יודע על עדות ולבסוף נמצא ששקר בשבועתו, הרי
 הוא חייב חטאת. ג. חטאת שבועת בטוי, שאדם הנשבע מעצמו
 לשקר מתחייב חטאת. ד. אדם טמא שנכנס למקדש בשוגג, או שאכל
 בשוגג קדשים בטומאה, מתחייב חטאת. ושלש החטאות האחרונות
 קרויות קרבן עולה ויורד, שכן חוטא עשיר מביא לחטאתו כשבה או
 שעירה, וחוטא עני מביא שני תורים או שני בני יונה אחד לחטאת
 ואחד לעולה, ודל שבדלים מביא עשירית האיפה סולת לחטאת.
 שואלת הגמרא: ואשכחן פסול שלא לשמה בחטאת חלב, משום
 דכתיב בה 'לחטאת', שיהו כל עשיותיה לשמה,

ולקח כהן מדם החטאת (ויקרא ד כה), ומכאן שצריך שתהא
 הקבלה לשם חטאת.
 שוב שואלת הגמרא: ואשכחן – אכן מצאנו מהדרשות האמורות דין
 שינוי קודש בשחיטה וקבלה, אך בריקה מנלן – מנין לנו דין זה.
 משיבה הגמרא: מקור דין שינוי קודש בוריקת החטאת הוא ממה
 דאמר רבא (שם ה' ו) 'וכפר עליו הכהן מחטאתו', ומכאן שצריך
 שתהא הכפרה שהיא הוריקה לשם חטאת, שכן עיקר הכפרה היא
 בוריקה.
 שוב שואלת הגמרא: ואשכחן מהדרשות האמורות שנוי קדש
 בחטאת, אך שנוי בעלים מנלן בחטאת. משיבה הגמרא: אמר רבא
 בחטאת, 'וכפר עליו הכהן מחטאתו', שצריך הכהן לכיין שחנפך
 החטאת עליו, ולא שתכפר על חבירו.
 שוב שואלת הגמרא: ואשכחן מכתובים אלו דין לשמה ולשם בעלים
 למצוה, אך לעכב מנלן שאם נשחטה בשינוי קודש או בשינוי בעלים
 היא פסולה. משיבה הגמרא: בדאמר רב הונא בריה דרב יהושע
 בסמוך שמכך שלא נאמר בחטאת נזיר 'חטאת' אלא 'חטאתו' יש
 לרבות דין נוסף מהו"ו היתירה, הקא נמי יש לדרוש מהכתוב 'וכיפר
 עליו הכהן מחטאתו', שמכך שלא נאמר 'חטאת' אלא 'חטאתו' יש
 ללמוד מהו"ו היתירה ששינוי בעלים מעכב.
 שוב שואלת הגמרא: ואשכחן מצוה פשוט קדש, שיש מצוה לעשות
 את כל עבודות החטאת לשם חטאת, וכמו כן למדנו מהו"ו היתירה
 של 'חטאתו' על זריקה פשוט בעלים, שהיא צריכה להיעשות לשם
 הבעלים בין למצוה בין לעכב, אך לעכב בכל עבודות החטאת
 שיפסלו פשוט קדש, וכן בשאר עבודות מלבד זריקה פשוט בעלים,
 בין למצוה בין לעכב מנלן, הרי 'וכפר עליו הכהן מחטאתו', לא
 נאמר אלא בוריקה, שכן אין כפרה אלא בוריקה. משיבה הגמרא:
 אמר רבי יונה, פסול חטאת שלא לשמה אף בדיעבד איתא מחטאת
 נזיר, דכתיב בה (במדבר ו טו) 'הקריב הכהן לפני ה', ועשה את
 חטאתו זאת עולתו', ומכאן שצריך שיהו כל עשיותיו לשם חטאת.
 ומאחר שכבר נאמר בכל העבודות שהן צריכות להיעשות לשם
 חטאת למצוה, בהכרח ששנה הכתוב דין זה בחטאת נזיר כדי לעכב.
 שוב שואלת הגמרא: ואשכחן בחטאת נזיר ששנוי קדש מעכב, אך דין
 שנוי בעלים בחטאת מנלן בכל העבודות. (אם אינו ענין לשנוי קדש
 תניהו ענין לשנוי בעלים ואשכחן למצוה לעכב מנלן). משיבה
 הגמרא: אמר רב הונא [בריה דרב יהושע], מכך שלא נאמר
 בחטאת נזיר 'ועשה את החטאת' אלא 'את חטאתו', יש ללמוד דין
 שינוי בעלים בחטאת.
 מתקורף לה רבינא על תירוץ של רב הונא, אלא מעתה אם יש
 לדרוש את הו"ו היתירה של 'חטאתו', 'עולת' 'עולתו', מאי דרשת
 ביה – מה תדרוש מעולתו האמור בניזיר, הלא גם שם היה די
 שיכתוב 'את עולת', והו"ו של 'עולתו' מיותרת.
 הגמרא תמדה על קושיית רבינא: וירבינא שהקשה על רב הונא,
 מדוע הקשה דוקא מהו"ו היתירה של 'עולתו', הרי עוד נאמר בניזיר
 (שם ו ט) 'ועשה הכהן את מנחתו ואת נסכו', ואם כן היה לו לרבינא
 להקשות על רב הונא גם ממה שלא נאמר 'מנחת' אלא 'ועשה הכהן
 את מנחתו', וכן ממה שלא נאמר בו 'נסך' אלא 'נסכו', מאי דרשת
 בהו. מתרצת הגמרא: מ'מנחתו ונסכו' לא הוקשה לרבינא, שכן
 ההוא ו'ו' מ'כע' ליה, שכשם שדרשו להלן (פ"ה) מ'מנחתם ונסכיהם'
 שנאמר בפרי החז שהם קרבים אפילו בפליטה, וכן דרשו מ'מנחתם
 ונסכיהם' שהם קרבים אפילו למחר יום הקרבת הקרבן, הוא הדין
 למנחת נזיר ונסכו שהם קרבים אפילו בלילה, ואפילו למחרת
 הקרבת קרבנותיו. שכן ממה שנאמר 'מנחתו ונסכו' משמע שעולם
 הם קרויים מנחה ונסך של הנזיר, ואפילו לאתר זמן. על כן לא הוקשה
 לרבינא אלא רק ממה שלא נאמר 'עולת' אלא 'עולתו', מאי דרשת
 בהו – מה ידרוש רב הונא מהו"ו זה.
 עוד מקשה הגמרא על תירוץ רב הונא: ותו יש להקשות, מי נמרי
 מהרדי – וכי אפשר ללמוד דין לשמה בחטאת אחת מחבירתה, הלא
 חטאת חלב מחטאת נזיר לא נמרה ו-אינה נלמדת. שכן יתכן
 שדווקא חטאת נזיר החמורה בכך שיש עמה דמים אחרים של עולה
 ושלמים צריכה להקרב לשמה, מה שאין כן בחטאת חלב שהיא באה

48 שלשמו נשחט. אבל השתא דבתיב 'לזבח שלמים', משמע לכל
 49 דשחיט ליה שלמים להוי – שלכל זבח שיזבחנו לעולם הוא נעשה
 50 שלמים.
 51 שוב מקשה הגמרא: מדוע נדרש 'לזבח שלמים' לרבות לשם כל זבח,
 52 אימא ש'לזבח' הוא בכלל הכולל את כל הזבחים, ו'שלמים' הוא פרט,
 53 והלכה בידינו שבכל מקום שנכתב בתורה כלל ולאחריו נכתב פרט,
 54 אין בכלל אלא מה שבפרט, ואם כן שלמים אין, מדי אחרינא לא
 55 – לא הכשיר הכתוב את הפסח אלא כשנעקר לשם שלמים, ולא
 56 כשנעקר לשם זבח אחר. מתרצת הגמרא: בכך שנכתבה תיבת 'לה'
 57 לאחר התיבות 'לזבח שלמים' קדר (חור) הכתוב וכלל – את כל
 58 הזבחים, והלכה בידינו שבכל מקום שנכתב כלל ולאחריו פרט
 59 ולאחריו עוד כלל, יש בכלל דין זה גם דברים נוספים שהם כעין
 60 הפרט.
 61 מתקנה לה רבי יעקב מנהר פקוד, הא לא דמי פללא פתרא
 62 לבללא קמא – הרי אין דומה הכלל האחרון לכלל הראשון, שכן
 63 פללא קמא מרבי רק זבחים, כלומר רק קרבנות בהמה שדינם
 64 בשחיטה, ותו לא – אבל אם נשחט הפסח לשם קרבנות אחרים
 65 שאינם בשחיטה לא יוכשר, ואילו בפללא פתרא שנאמר ב'לה'
 66 נכללים כל הקרבנות דהם לה, ואפילו אם קרב הפסח לשם קרבן
 67 עופות שאינם בזיחה אלא במליקה, ואפילו אם קרב לשם מנחות,
 68 יהיה כשר בתורת שלמים. ומאחר שאין הכלל האחרון דומה לכלל
 69 הראשון אין לדנו ככלל ופרט וכלל, אלא ככלל ופרט, שאין בכלל
 70 אלא מה שבפרט, ושוב יקשה מנין שגם פסח שנשחט לשם שאר
 71 זבחים נעשה שלמים.
 72 מתרצת הגמרא: הא תנא דבי רבי ישמעאל פללי ופרמי דריש כי
 73 האי גוונא פללי ופרמי וכלל – הרי הברייתא דבי רבי ישמעאל
 74 העוסקת בדרשות כללים ופרטים, דורשת את מידת כלל ופרט וכלל
 75 גם באופן כזה שאין הכלל הראשון דומה לכלל האחרון, ולמידים
 76 ממנה דברים נוספים חוץ מהפרט עצמו, אלא שאי אתה דין ממנה
 77 אלא דבר שהוא כעין הפרט. מה הפרט מפורש בפסח לשם שלמים
 78 שהוא קרב שלא לשמו וכשר, אף כל פסח שהוא קרב שלא לשמו
 79 אלא לשם זבח אחר וכשר.
 80 שוב מקשה הגמרא: אי מה הפרט מפורש ב'שלמים' שהוא דבר
 81 הפא בגדר ובגדרה, אף כל הפא בגדר ובגדרה יש לרבות מהכלל
 82 האמור, ואם כן דווקא פסח לשם עולה ושלמים אין – יהיה כשר,
 83 אבל אם נשחט לשם הפסח ושלמים באים בגדר ונדבה ואינם
 84 דומים לפרט של שלמים, לא יכשר אפילו בתורת שלמים, שכן אין
 85 לרבות מכלל ופרט וכלל אלא מה שהוא כעין הפרט.
 86 הגמרא מפרשת את הדרשה האמורה באופן אחר: הכתוב 'לזבח
 87 שלמים לה' אינו נדרש במידת כלל ופרט וכלל, אלא 'לזבח' רבויא
 88 הוא. שכן היה די שיכתב 'לשלמים לה', ומיתור תיבת 'לזבח' יש
 89 לרבות פסח שנשחט לשם כל הזבחים, ואפילו שאינם דומים לשלמים
 90 שהוזכרו בכתוב.
 91 שוב מקשה הגמרא: אימא לכל דשחיט ליה להוי פנותיה – אם זבח
 92 הוא ריבוי, יש לרבות ממנו שכל קרבן שהפסח נשחט לשמו יהיה
 93 הפסח כמותו, שאם נשחט לשם שלמים יהיה שלמים ואם לעולה
 94 יהיה עולה. מתרצת הגמרא, אמר רבי אביי,

1 אך הפסח דעבודת בוכבים, וכן חטאת דשמיעת הקול וחטאת
 2 שובעת העדות, וכן חטאת של כפוי שפתים וטומאת מקדש
 3 וקדשיו ולא בתיב פהו – שלא כתוב בהן שתהא עשיתן לשמה,
 4 מנלן – מנין לנו ששיני קודש ושיני בעלים פוסלים בהן.
 5 משיבה הגמרא: פסול שלא לשמה בחטאת דעבודת בוכבים אתיא
 6 (וגלמוד) במה מצינו מחטאת חלב, שכן חטאת זו באה על שגגת
 7 עבודה זרה שיש על זדונה פרת פמותה – כמו חטאת חלב שיש על
 8 זדונה כרת.
 9 והנה פולחי אתניין פמה הצד – ופסול שלא לשמה בחטאת שמיעת
 10 קול וביטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו, נלמד מהצד השוה של
 11 חטאת חלב וחטאת נזיר ומצורע. שכן אם תפרוך, מה לחטאת חלב
 12 שכן באה על דבר שיש על זדונה כרת, מה שאין כן בחטאות אלו, יש
 13 להשיב, חטאת נזיר ומצורע יוכיחו שאף שאין בהן כרת שיני קודש
 14 ושיני בעלים פוסל בהן. ואם תשוב ותפרוך, מה לחטאת נזיר ומצורע
 15 שכן הן באות יחד עם קרבנות אחרים, יש להשיב, חטאת חלב תוכיח
 16 שאף שאין עמה קרבנות אחרים שינוי פוסל בה. הצד השוה שבו
 17 שהן חטאות ושינוי פוסל בהן, אף אני אביא חטאת שמיעת קול
 18 וחטאת שובעת ביטוי חטאת טומאת מקדש וקדשיו שינוי פוסל
 19 בהן.
 20 שינוי במשנה, שפסח בזמנו שנשחט שלא לשמו פסול. הגמרא דנה
 21 בדין פסח שלא בזמנו: תנו רבנן, פסח בזמנו, אם נשחט לשמו הרי
 22 הוא כשר, ואם נשחט שלא לשמו הרי הוא פסול. ואולם בפסח
 23 שקרב בשאר ימות השנה היפוכם של דברים, שאם נשחט לשמו
 24 הוא פסול, ואילו אם נשחט שלא לשמו הרי הוא כשר. שכן פסח
 25 אינו ראוי להקרבה אלא בערב פסח בין הערביים, ולא בזמן אחר.
 26 אבל אם נשחט שלא לשמו נעקר ממנו שם פסח והרי הוא קרב
 27 בתורת שלמים, כמבואר בסמוך.
 28 (ש"ו קבא"צ ממה"ר בצ"א כ"א סימן).
 29 שואלת הגמרא: מנא הני מילי – מנין לנו דין זה שפסח בשאר ימות
 30 השנה שנשחט שלא לשמו כשר. משיבה הגמרא: אמר אבהו
 31 דשמואל, מקורו של דין זה הוא ממה דאמר קרא (ויקרא ג ו), ואם מן
 32 הצאן קרבנו לזבח שלמים לה'. ומשמעות הכתוב היא, שפסח
 33 שהוא דבר הפא מן הצאן בלבד, כשהוא קרב שלא בזמנו שלא
 34 לשמו יהא לזבח שלמים.
 35 שואלת הגמרא: אימא שלמים אין מדי אחרינא לא – הלא עדיין
 36 יש לומר שדווקא אם נשחט הפסח לשם שלמים הוא כשר בתורת
 37 שלמים, אבל מנין לנו שגם אם נשחט לשם קרבנות אחרים הוא כשר.
 38 מתרצת הגמרא: אמר רבי אילא אמר רבי יוחנן, תיבת 'לזבח'
 39 מיותרת, שכן היה די שיהיה כתוב 'לשלמים' ולא 'לזבח שלמים',
 40 ויתור זה בא לרבות, שפסח שנשחט לשם כל זבח שהוא ומלבד
 41 (פסח) הרי הוא כשר בתורת שלמים.
 42 מקשה הגמרא: אם כן אימא כל דשחיט להוי פמותה – יש לומר
 43 שכל קרבן שהפסח נשחט לשמו יהיה הפסח כמותו, ואם שחטוהו
 44 לשם עולה יחול בו דין עולה. מתרצת הגמרא: אי הנה בתיב וזאם
 45 מן הצאן קרבנו לשלמים וזבח, אכן היה משתמע מהכתוב
 46 בדיקאמרת (כמו שאמרת), שאם נשחט לשם שלמים הרי הוא
 47 שלמים, ואם נשחט לשם זבח אחר הרי הוא קרב בתורת אותו הזבח

המשך ביאור למס' זבחים ליום שבת קודש עמ' ב

7 שואלת הגמרא: בשלמא רבי אליעזר הפוסל גם אשם,
 8 בדיקאמר מעמא שיש להקיש אשם לחטאת. אלא רבנן
 9 המכשירים באשם, מאי מעמא אינם דורשים את ההיקש
 10 האמור. משיבה הגמרא: אמר רבא, אשם נכנס דמו לפנים
 11 שיהיה פסול לא מצית אמרת כן, שהרי יש להכשירו בקל
 12 וחומר מעולה. מה

1 הגמרא מביאה משנה הדנה מה הם הקרבנות הנפסלים בכניסת
 2 דמם לפנים ההיכל: תנן התם (להלן א"א) שהיה רבי עקיבא אומר,
 3 כל הדמים של כל הזבחים הנעשים בחוץ שנכנסו להיכל לכהן,
 4 פסולים. וחקמים אומרים, אין נפסלת אלא חטאת בקרב. רבי
 5 אליעזר אומר, אף האשם נפסל בכניסת דמו לפנים, שנאמר
 6 (ויקרא ז ז) 'בחטאת פאשם', והוקש אשם לחטאת.